

Univerzita Karlova v Praze, 3. lékařská fakulta
Ústav etiky

Diplomová práce

Autorka

Šárka Vicenová

Téma

Prevence iatrogenního poškození pacienta se závažným
onemocněním způsobeného nesprávnou komunikací

Práce Šárky Vicenové se zaměřuje na komunikační nedostatky v současné medicíně, které významně snižují kvalitu poskytované péče a zároveň se zásadně promítají i do způsobu prožívání nemoci. Východiskem pro analýzu je příběh paní Evy, kterou autorka sleduje retrospektivně v posledních deseti letech, od prvotního výskytu potíží, přes sdělení onkologické diagnózy a následných chirurgických zákroků, chemoterapie a radioterapie. Autorka se věnuje zejména psychologickým, sociálním ale i spirituálním aspektům prožívání nemoci, kde na rozdíl od medicínského přístupu, kdy nemoc je vnímána jako biologický proces, pro pacienty nemoc představuje změněný způsob bytí na světě, často narušené sebepojetí, i proměnu vztahů k ostatním lidem. Zaměřuje se na skutečnost, že nemoc člověka izoluje a činí závislým na druhých, a přináší pocity bezmoci a ponížení, které režim zdravotnických zařízení často ještě stupňuje necitlivým přístupem. Současná medicína předpokládá, že pacienti mají podporu ve svých rodinách a blízkém okolí, a psychosociální podpora tedy není prioritou poskytované péče. Tato kazuistika však upozorňuje, že tyto předpoklady mohou být naprosto mylné: naopak mnohdy pacient sám byl zdrojem opory pro ostatní členy rodiny, kteří jsou na něm závislí a tedy ani nejsou schopni tuto podporu opětvat. Autorka tak podala velmi detailní a barvitý popis v mnoha ohledech radikální proměny života v důsledku nemoci, který je referenčním příběhem pro analýzu v druhé části práce, kde se autorka zaměřuje na příběhy nemoci v dostupné literatuře, a hledá paralely v příbězích pacientů s jinými závažnými onemocněními. Zaměřuje se na okamžik sdělování diagnózy jako klíčový moment pro orientaci dalšího života, na způsoby vyrovnávání se s nemocí a podporu rodiny a blízkého okolí. Jedná se o zajímavý přístup, který však mohl být teoreticky rozpracován do větší hloubky. Ve třetí části se autorka věnuje otázkám komunikace lékařů a dalších zdravotnických

pracovníků s pacienty. Na základě důkladného studia dostupné literatury identifikuje zásady správné komunikace, která nejen sděluje zásadní informace, ale také projevuje zájem a poskytuje podporu pacientům v obtížných obdobích jejich života. Zdůrazňuje, že rolí lékaře není jen léčit, ale rovněž provázet pacienty jejich nemocí, a zaměřuje se na roli sester a pracovníků dalších profesí v tomto procesu. Autorka zde rovněž diskutuje kvalitu dostupné literatury zaměřené na svépomoc a vyrovnávání se s nemocí, a poukazuje na častou neadekvátnost poskytovaných rad v kontrastu s realitou prožívané nemoci.

Poslední část práce je věnovaná analýze příčin špatné komunikace v současném zdravotnictví. Autorka poukazuje na epistemologické příčiny odlišného referenčního rámce lékařů a pacientů, kdy pro lékaře je nemoc nosologickou jednotkou mající své biologické koreláty na něž je zaměřena léčba, kdežto pro pacienty je nemoc změněným způsobem života – a tento model je reifikován i ve vzdělávání lékařů. V rámci medicíny pacient ztrácí vlastní subjektivitu a stává se objektem zdravotní péče. Nedostatek informovanosti je často spíše důsledkem lhostejnosti a nezájmu zdravotnického personálu, a znemožňuje pacientům aktivně se podílet na rozhodování o způsobu léčby.

Autorka ve své práci pomocí velmi barvitého popisu jednoho životního příběhu otevírá mnohé otázky, které by měly být v rámci zdravotnictví diskutovány mnohem více a častěji, protože se zásadním způsobem promítají do kvality poskytované péče a ovlivňují zdravotní stav pacientů. Podle klasické definice Světové zdravotnické organizace je zdraví otázkou nikoli nepřítomnosti nemoci, ale záležitostí fyzického, psychologického i sociálního stavu pacienta. Zdravotnictví by se tedy mělo orientovat nejen na technologické postupy poskytované péče, ale na psychosociální aspekty zdraví a nemoci. Tato práce je velmi vítaným příspěvkem do diskuse, a pokud se těmto aspektům budeme více věnovat ve vzdělávání lékařů a dalších zdravotnických pracovníků, otevírá se možnost přívětivějšího, citlivějšího a také efektivnějšího přístupu k nemocným v procesu jejich léčby a uzdravování. Tato práce sama je důkazem, že změna je možná, a že otevřenost a zájem jednotlivých studentů, lékařů a dalších zdravotnických pracovníků ovlivňuje jejich vlastní náhled a následně se promítá do způsobů, jimiž oni sami budou poskytovat péči svým pacientům. Tuto práci proto vřele doporučuji k obhájení, a její autorce přeji vše dobré v její budoucí profesi.

Lydie Fialová

Ústav etiky, 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Center for Philosophy and History of Science, Boston University

Boston 10. 5. 2009

Univerzita Karlova v Praze
3. lékařská fakulta
Ústav etiky
100 00 Praha 10, Rašská 87